

2. Пирожков В. Ф. Криминальная субкультура: психологическая интерпретация функций, содержания, атрибутики // Психологический журнал. – 1994. – № 2. – Т. 15. – С. 146-151.
3. Преступность среди социальных подсистем. Новая концепция и отрасли криминологии / Под ред. Д. А. Шестакова. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 353 с.
4. Гуров А. И. Красная мафия. – М.: Юрист, 1995. – 246 с.
5. Пирожков В. Ф. Криминальная психология: В 2 кн. – М.: Ось-89, 1998. – Кн. 1. – 304 с.
6. Корецкий Д. И. Антикиллер. – М.: НОРМА-М, 1995. – 189 с.
7. Великий тлумачний словник української мови / Упоряд. Т. В. Ковальова. – Х.: Фоліо, 2005. – 767 с.
8. Кримінально-виконавче право України (Загальна та Особлива частини): Навч. посіб. / За заг. ред. О. М. Джужи. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 446 с.

Громов О.Б.,

здобувач кафедри криминології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

Остапович І.П.,

здобувач кафедри криминології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ТА СУБКУЛЬТУРА ЗАСУДЖЕНИХ І СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОВПЛИВУ

Як свідчить практика виконання кримінальних покарань в Україні, однією з обставин, що негативно впливає на ефективність і в цілому на стан кримінально-виконавчої діяльності, є значний вплив на засуджених так званої „кримінальної субкультури” [1, с. 4-5]. При цьому це явище носить загально-соціальний характер. Як у зв'язку з цим зробили висновок окремі науковці, сьогодні правомірно говорити про те, що в українському суспільстві сформульована кримінальна субкультура [2, с. 6]. Більш того, аналіз змін, що відбулися останнім часом у моральній та духовній сфері нашого

суспільства, включаючи місця позбавлення волі, дозволяє констатувати той факт, що серед населення України відбулась певна переорієнтація цінностей, що формувались і відшліфовувались поколіннями протягом багатьох століть (порядність, чесність, працьовитість сьогодні, зокрема, підміняються нахабством, безкультурністю, всюдозволеністю тощо). З огляду цього, вироблення певних елементів протидії кримінальній субкультурі в УВП є надзвичайно актуальним завданням, що дасть можливість запобігати вчиненню нових злочинів особами, засудженими до позбавлення волі, та створювати відповідні умови для їх виправлення і ресоціалізації.

Суспільна практика протидії злочинності, зокрема й в Україні, свідчить про те, що злочинність і кримінальні спільноти на всіх етапах розвитку цивілізації суттєво впливали на його моральне здоров'я, саме тому, як вірно зауважив С. Ю. Замула, кримінальну субкультуру необхідно розглядати як невід'ємну частину загальносоціальної культури [2, с. 8]. Як з цього приводу зробили висновок ряд науковців (Ю. М. Антонян, В. А. Верещагін, Г. Б. Калманов, ін.), якщо законність являє собою барометр стану морального здоров'я суспільства, то і розвиток субкультури злочинців виконує ті ж функції [3, с. 72]. Саме тому, як видається, для розуміння сутності кримінальної субкультури засуджених слід її розглядати через призму співвідношення понять: культура – субкультура – кримінальна субкультура.

Результати даного дослідження показали, що культура та її різновиди, як правило, є об'єктом вивчення у філософії, соціології, культурології та інших галузях науки. У той самий час, досить фрагментарно, неповно та дещо безсистемно це питання досліджено науковцями кримінально-виконавчого спрямування, хоча комплексність вивчення означеної проблематики є очевидною.

Поняття „культура” (від лат. cultura – догляд, освіта, розвиток) означає сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії [4, с. 377]. Суб'єктом культури, її носієм є як суспільство в цілому, так і його структурні утворення: нації, класи, соціальні прошарки, професійні спільноти та кожна окремо взята людина. При цьому, як вірно зробив висновок С. Ю. Замула, в усіх цих випадках культура виступає як якісна характеристика, ступінь

досконалості будь-якої сфери життєдіяльності та самої людини, яка є як суб'єктом, так і об'єктом культури [2, с. 9]. Специфіка культури полягає у тому, що вона розкриває якісний бік людської діяльності, а також показує, наскільки остання виступає реалізацією творчого потенціалу людини та наскільки зазначена діяльність відповідає певним вимогам. Цей критерій є справедливим як щодо морального життя суспільства в цілому, так і кожної людини, зокрема. Як свідчить практика, сучасне українське суспільство формує свій розвиток на підставі чіткого розподілу праці, соціальних функцій та соціальних ролей, утворюючи при цьому систему субкультур різної спрямованості, включаючи кримінальну субкультуру.

Вивчення наукової літератури показало, що термін „субкультура” введено у науковий обіг на початку 50-х років ХХ століття американським вченим-соціологом та кримінологом Альбертом Коеном, який під цим поняттям розумів систему суспільної поведінки і цінностей, що існують окремо від пануючої системи поведінки і цінностей, і є частиною цієї центральної системи [5, с. 46-47]. У Тлумачному словнику української мови дано наступне визначення субкультури – це культура якого-небудь соціального середовища в історично певний час; система переконань, цінностей і норм, що їх розділяє і активно використовує явна меншість людей в межах певної культури [6, с. 156]. В соціології це поняття тлумачать як культуру певної соціальної або демографічної групи; обмежену культуру соціальної спільноти, що обумовлена бідністю її соціальних зв'язків, неповнотою або складністю доступу до культурної спадщини [7, с. 145].

Отже, у загальному розумінні субкультура – це сукупність норм і цінностей, що відображають культуру певного соціально середовища та відрізняють цю групу від більшості людей. Як з цього приводу обґрунтовано зауважив А. В. Мудрик, субкультура – це самостійне, відносно цілісне утворення, що включає в себе ряд чітко виражених ознак: а) специфічний набір ціннісних орієнтацій, норм поведінки, взаємодії та взаємовідносин її суб'єктів, статусної структури; б) своєрідність уподобань, смаків та різних способів проведення дозвілля; в) системний вибір окремих джерел постачання інформації; г) жаргон; г) фольклор; т. п. [8, с. 87-88].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кошинець В. В. Підсумки роботи Державної кримінально-виконавчої служби України // Практика виконання покарань: Інформаційний бюлетень / За заг. ред. Н. Г. Калашник. – К.: ДДУПВП, 2008. - № 2. – С. 3-7.
2. Замула С. Ю. Профілактика впливу кримінальної субкультури на неповнолітніх засуджених у спеціальних виховних установах : навч.-метод. посіб. / С. Ю. Замула. – Біла Церква : ДПтСУ, 2011. – 240 с.
3. Антонян О. М., Верещагин В. А., Кальманов Г. Б. Тюремная субкультура и нейтрализация ее негативных проявлений // Государство и право. – 1996. - № 10. – С. 79-79.
4. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. – К.: Наука, 1977. – 775 с.
5. Коэн Альберт К. Американская социология – М.: Юрид. лит-ра, 1972. – 383 с.
6. Cohen A. K/ Delinquent Boys: Nhe Cylytre of the Gang Glencoe, Ill: The Free Press, 1955. – 386 p.
7. Мудрик А. В. Социальная педагогика: Учеб. для вузов / Под ред. В. А. Слостенина. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Издат. Центр „Академия”, 2002. – 245 с.

Гура О.А.,

старший помічник першого заступника
Генерального прокурора України

Карпенко Н.В.,

здобувач кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ

ВПЛИВ ГРУП ЗАСУДЖЕНИХ НЕГАТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ НА СТАН ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ У ВИПРАВНИХ КОЛОНІЯХ УКРАЇНИ

Феномен соціальних утворень у вигляді мікрогруп з
урахуванням мікро-та макросередовищ цих факторів є